

Jaarverslag pilot HTNO 2023

Frank Kresin, voorzitter Sac HTNO
Janette Bezemer, interim secretaris

Portefeuillehouder VH-bestuur: Joep Houterman

Vereniging Hogescholen

Inhoud

1	Inleiding	2
2	Reflectie op resultaten	3
3	Reflectie op uitgangspunten	6
4	Voortschrijdend inzicht	8
5	Conclusie en vervolg 2024	10

1 Inleiding

Drie jaar lang een permanente dialoog. Dat is de kortste omschrijving van de pilot waarmee het sectoraal adviescollege voor hoger technisch en natuurwetenschappelijk onderwijs (sac htno) in januari 2022 is gestart (bijlage 1). De pilot is het antwoord op de centrale vraag: *‘Hoe kunnen we samen met relevante stakeholders de transities mogelijk maken die de maatschappij van ons vraagt?’*

Onder de transities verstaat het sac htno ontwikkelingen zoals de energietransitie, digitalisering, uitputting van grondstoffen, vergrijzing, klimaatontwikkelingen en eisen aan uitstoot waardoor de maatschappij steeds meer beweegt naar een wereld waarin techniek bijna overal een belangrijke rol speelt. De vraag naar technisch opgeleid personeel neemt daarmee toe. Tegelijkertijd zien we de instroom in het hbo-onderwijs dalen en is de uitval in opleidingen en beroepenveld vaak (te) hoog.

Het sac htno is ervan overtuigd dat onderwijs, praktijk en onderzoek de vraag alleen gezamenlijk het hoofd kunnen bieden. Zo kunnen we tot innovaties komen met *state of the art* kennis en met vanzelfsprekende toepasbaarheid en betekenis.

We kunnen de centrale vraag enkel beantwoorden door onderling continu met elkaar in gesprek te zijn: een permanente dialoog. We ontwikkelen samen met de sector een ‘levend’ sectorplan in de vorm van twee pamfletten per jaar als alternatief voor een meerjarig sectorplan dat is voorafgegaan door een verkenning. Met wie, waarover en op welk moment het sac in gesprek was in 2023, is terug te vinden in bijlage 2.

Dit jaarverslag biedt inzicht in de geboekte resultaten in 2023, de uitgangspunten van de pilot en voortschrijdend inzicht. Tot besluit treft u conclusie en plannen voor 2024 aan.

De uitgangspunten van de pilot

Naast beoordelingscriteria zijn ook uitgangspunten voor de pilot als geheel geformuleerd. Deze uitgangspunten helpen ons koers te houden op wat we willen bereiken met de pilot. De uitgangspunten zijn:

- Draagvlak op alle niveaus.
- Realiseren van concrete acties.
- Ruimte om bij te sturen naast lange-termijn thema's¹.
- Bevorderen van samenwerking tussen branches en hogescholen.
- Inbedding van ervaringen uit de praktijk.
- Gezamenlijk kansen en knelpunten benoemen (werkveld en hogescholen).

In paragraaf 3 is te lezen hoe de uitgangspunten tot uitdrukking zijn gekomen in uitvoeringsjaar 2023.

¹ Sac htno heeft voor de lange termijn de volgende drie thema's geïdentificeerd:

1. Kwantitatieve mismatch: hoe kunnen we de human capital gap beslechten via initieel en post-initieel onderwijs?
2. Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt: hoe optimaliseer je de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt?
3. Cross-sectoraal werken: Allen in techniek of techniek in alles?

2 Reflectie op resultaten

In 2023 heeft het sac alle geplande gesprekken gerealiseerd. Op verschillende momenten in het jaar is er actieve afstemming geweest met het werkveld, met de domeinen en met andere stakeholders. Naast de sectortafels zijn twee htno-middagen georganiseerd. Vanuit de langetermijnthema's zijn in 2023 twee onderwerpen voor de korte termijn onder de loep genomen: flexibilisering en diversiteit & inclusie. De htno-middagen over deze thema's zijn goed bezocht. De verbeterpunten uit 2022 zijn meegenomen naar dit jaar. We hebben bijvoorbeeld de htno-middag twee keer live verzorgd zodat men ook in de kantlijn contact met elkaar kan hebben. .

Subthema Flexibilisering

Lange termijn: kwantitatieve mismatch. Met het oog op het sneller afleveren van goed opgeleide professionals aan de arbeidsmarkt hebben we als thema voor dit jaar en de eerste htno-middag flexibilisering geagendeerd. Door op een flexibele manier onderwijs te ontwikkelen en aan te bieden is het mogelijk om studenten in korte(re) tijd om- en bij te scholen waar dat nodig is. Succesformules zijn gedeeld, debatten gevoerd over de zin en onzin van samen opleiden en we hebben ons laten inspireren door keynote speeches over de LLO-katalysator en flexibilisering. We hebben in de verschillende werkgroepen betrokkenheid gezien en enthousiasme gedeeld om verder vorm te geven aan flexibilisering binnen het onderwijs in samenwerking met werkgevers en bedrijven. We spraken nader met de domeinen om hier verder mee aan de slag te gaan in de uitvoering.

De Ad lijkt de ideale omgeving om hier invulling aan te geven, in nauwe samenspraak met het werkveld. Ad's zijn vaak regionaal goed verankerd met het werkveld. Het afgelopen jaar hebben we een flinke toename gezien in de aanvragen voor technische Ad-opleidingen. De vt-bachelor is wellicht niet direct de meest voor de hand liggende plek om deze flexibilisering te realiseren. Toch zien we ook nu dat vt-bachelors kiezen voor een meer modulaire inrichting. Veel kansen zijn weggelegd op het gebied van om- en bijscholing ofwel LLO.

We hebben geconstateerd dat wetgeving nu nog vaak in de weg staat voor het realiseren van modulair onderwijs. Dit onderwerp is mede vanuit htno stevig meegegeven in de landelijke lobby over onder andere waardering van elders verworven competenties, macrodoelmatigheid, LLO, microcredentials et cetera. Bijzonder is te noemen dat ook de landelijke branches ons hierin hebben gesteund bijvoorbeeld door hun reactie op de internetconsultatie Macrodoelmatigheid.

We hebben geconstateerd dat wetgeving nu nog vaak in de weg staat voor het realiseren van modulair onderwijs. Dit onderwerp is mede vanuit htno stevig meegegeven in de landelijke lobby over onder andere waardering van elders verworven competenties, macrodoelmatigheid, LLO, microcredentials et cetera. Bijzonder is te noemen dat ook de landelijke branches ons hierin hebben gesteund bijvoorbeeld door hun reactie op de internetconsultatie Macrodoelmatigheid.

Lange termijn: optimalisatie onderwijs en arbeidsmarkt. In 2023 hebben we in het bijzonder stilge staan bij: hoe kun je sneller ontwikkelingen uit de markt doorvertalen naar curricula? De industrie-coalitie wil graag nader verkennen op welke manier we kunnen bijdragen aan de inrichting van hybride techniekhubs. Ook dit onderwerp werd uitvoerig geagendeerd op de htno-middag van januari. Op deze dag werd commitment uitgesproken door verschillende vertegenwoordigers uit hogescholen om daaraan bij te dragen. Inmiddels is de eerste fase met behulp van resultaten uit diverse werkgroepen afgerond en ligt er een GO vanuit de industriecoalitie om verder naar voren te kijken. Het proces wordt begeleid door Berenschot en ook voor de volgende fase is medewerking vanuit hogescholen toegezegd.

[Pamflet](#) htno-middag over Flexibilisering

Subthema Diversiteit & Inclusie

Lange termijn: optimalisatie onderwijs en arbeidsmarkt. In 2023 hebben we in het bijzonder stilgestaan bij het behoud van technisch geschoolde medewerkers voor de sector na diplomering. De htno-middag over diversiteit en inclusie raakt aan het oplossen van de kwantitatieve mismatch en aan het behoud van studenten en afgestudeerden voor de sector: we willen en kunnen niemand missen voor

techniek! Toch zien we dat een groot deel van onze afgestudeerden te snel de technische sector verlaat. Ook zien we dat nog steeds te weinig meisjes kiezen voor techniek, ook al bij de profielkeuze op de middelbare school, en dat werkt natuurlijk door. Eenmaal in het onderwijs zien we (te)veel uitval en switch. Tijdens open gesprekken over dit vraagstuk kwam naar voren dat studenten van een multiculturele achtergrond zich onvoldoende geaccepteerd voelen, dat werkgevers en hogescholen nog een taak hebben om meer en

beter te investeren in een *sense of belonging*. Tijdens een veiling zijn concrete commitments afgegeven over hoe men hier in het onderwijs in elk geval invulling aan gaat geven de aankomende periode. Daarbij valt te denken aan teamtrainingen, bewustwordingscampagnes, boeken lezen, en veel praten met en luisteren naar elkaar. Iedereen was het erover eens dat een *sense of belonging* een voorwaarde en geen bonus is voor een werkomgeving. Helaas waren er op deze middag geen deelnemers vanuit de branches, wel was het werkveld vertegenwoordigd in het panel waarmee we in gesprek gingen over do's and don'ts rondom D&I en als sessieleiders van workshops.

[Pamfilet](#) Diversiteit & Inclusie

Sectortafel techniek

In 2023 is het gesprek tussen onderwijs en branches binnen en dankzij de pilot 'permanente dialoog' voortgezet. De actieve samenwerking werpt vruchten af, tegelijkertijd is deze kwetsbaar en vraagt dus van alle betrokkenen een blijvende stevige inzet. Het sac heeft daarom het initiatief genomen hierover in gesprek te gaan met de leden van de sectortafel. De gedeelde conclusie daaruit is dat er twee extra overlegmomenten nodig zijn om tot nog meer samenwerking te komen. De branches hebben toegezegd een werkagenda op te stellen.

In 2023 is met de branches ook gesproken over de domeinprofielen van HBO-ICT en de AD-TBK.

3 Reflectie op uitgangspunten

De vastgestelde uitgangspunten van de pilot kwamen op verschillende manieren terug in de permanente dialoog.

Uitgangspunt 1: Draagvlak op alle niveaus

Gezamenlijkheid uitte zich door onderwerpen voor de htno-middag samen met de branches af te stemmen en waar mogelijk samen te organiseren. Toch blijkt dit contact kwetsbaar en nog onvoldoende vanzelfsprekend. Het feit dat we afspraken hebben gemaakt over meer gezamenlijk overleg geeft aan dat de wens en bereidheid daartoe er bij alle partijen zijn; voor de eerste helft van 2024 worden twee extra sectortafels gepland.

Het sac heeft gezien het feit dat er geen sectorraad actief is, besloten een jaarlijkse nieuwsbrief uit te laten gaan aan alle CvB-voorzitters van hogescholen met techniekopleidingen. Deze nieuwsbrief is zeer gewaardeerd. Gelijktijdig is een uitvraag gedaan of zij zich voldoende geïnformeerd voelen over de ontwikkelingen in de sector techniek en of er behoefte is aan het opstarten van een sectorraad. De meesten gaven aan dat zij zich voldoende geïnformeerd voelen en goed aangehaakt zijn via de verschillende lijnen. Eén instelling gaf aan behoefte te hebben aan een sectorraad. Het sac htno heeft zich voorgenomen in de toekomst voorafgaand aan de htno-middag een overleg te organiseren waar CvB's en directeuren die niet vertegenwoordigd zijn in het sac met ons in gesprek kunnen. De hoop is dat zij dan ook aanwezig zullen zijn op de htno-middag zelf. Zodoende kunnen we nog beter draagvlak organiseren. In het tweede kwartaal van 2024 biedt het sac het eerste overlegmoment aan.

Uitgangspunt 2: Concrete acties

Verschiedende gesprekken leverden concrete acties op:

- Belemmeringen in de wetgeving zijn samen met de landelijke branches aangekaart bij de behandeling van de regeling Macro Doelmatigheid. Dit betrof onder andere de ruimte binnen de regeling voor nieuwe opleidingen om op basis van kwalitatieve of regionale gegevens, toekomstgericht te kunnen onderbouwen dat er ruimte en noodzaak in het bestel is. Een deel van dit commentaar is overgenomen door OCW; onder andere het gewicht dat aan kwalitatieve argumenten wordt toegekend bij de Toets Nieuwe Opleiding.
- Samenwerking met industriecoalitie in de werkgroepen rondom de hybride techniekcentra. Er is hiervoor een werkbezoek aan Chill, Hogeschool Zuyd afgelegd.
- Het initiatief om een pilot in de gemeente Amsterdam te starten met het Regionale Werkcentrum, Be-an-Engineer en de HvA om uitval tegen te gaan en deze beter voor de sector op te vangen en te begeleiden gaat vorm krijgen in een Techstart module.
- Tijdens de htno-middag over Diversiteit & Inclusie: *sense of belonging* is op verschillende manieren commitment afgegeven. In het eerste kwartaal van 2024 zal bij de betrokken hogescholen worden opgehaald wat hier aan concrete resultaten is gerealiseerd.

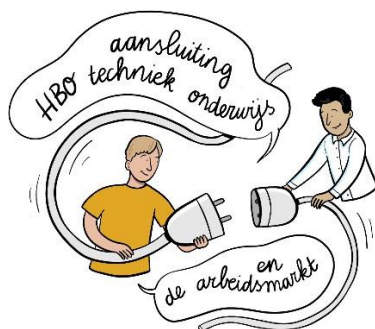
Uitgangspunt 3: Ruimte om bij te sturen

De wendbaarheid is nu al gebleken in de praktijk. Verschillende plannen in 2022 en 2023 vanuit OCW, EZK, VNO, de industriecoalitie en de VH zelf hebben invloed op de focus van de acties voor htno. Zo wordt het belang van arbeidsbesparende innovaties genoemd. Meer aandacht voor hybride leer-werk vormen, LLO en de katalysator, en de positionering van het hbo hebben allemaal hun effect op de keuzes voor de inzet van menskracht en middelen. In de gesprekken hebben we de recente ontwikkelingen als de kabinetsformatie, het bestuursakkoord, klimaatakkoord, groenebanenplan etc. een plek gegeven en met de relevante partijen afgestemd. Zo is de actie om meer te investeren in hybride leeromgevingen hieruit voortgekomen.

Het sac heeft in april 2023 een werksessie georganiseerd om te reflecteren op de voortgang van de pilot en op de vraag of het nodig is om inhoudelijk op de thema's bij te sturen of aan te vullen. We zijn tot een aantal aanvullingen gekomen voor het sac zelf waar we ons verder op willen toeleggen. Het gaat dan om zogenaamde critical dilemma's, studeren over croho's heen, portfoliomanagement en macrodoelmatigheid, engagement en studentsucces. Voor deze onderwerpen is een planning gemaakt gekoppeld aan de reguliere sac-overleggen. Ieder lid van het sac heeft als portefeuillehouder een thema geadopteerd. Het eerste onderwerp is reeds aan de orde geweest: we krijgen steeds meer te maken met critical dilemma's binnen techniek. We kunnen bijna alles maken of weten maar moeten we dat ook willen? Dit maakt dat er meer belang wordt gehecht aan ethiek. We hebben een lector van Saxion uitgenodigd om met ons van gedachten te wisselen over welke rol ethiek in het techniek-curriculum zou moeten krijgen. Het sac neemt dit mee bij de beoordeling van toekomstige domeinprofielen.

Uitgangspunt 4: Bevorderen van samenwerking tussen branches en hogescholen

De pilot is bedoeld om branches en hogescholen meer te laten samenwerken. De opzet van de gesprekcycclus, met sectortafels en htno-middagen, stimuleert de samenwerking al. Zo hebben we samen met de branches gereageerd op de internetconsultatie van de regeling Macro Doelmatigheid. Daarnaast wordt samengewerkt rondom het aanvalsplan techniek. We hadden het streven dat er in 2023 een gezamenlijke werkagenda zou liggen die ook duidelijk maakt wat wel en wat niet thuishoort op de sectortafel. Dit is helaas nog niet gelukt, maar pakken we onverminderd op in 2024. We constateren in gezamenlijkheid met de branches dat de samenwerking nog onvoldoende vanzelfsprekend is. We zullen elkaar dan ook in 2024 actief blijven opzoeken en in de relatie investeren.

Uitgangspunt 5: Inbedding van ervaringen uit de praktijk

De nieuwe manier van domeinprofielen maken en het ontwikkelen van hybride leeromgevingen komen tegemoet aan het uitgangspunt om ervaringen uit de praktijk in het onderwijs een plek te geven. Ook de uitwisseling van trendanalyses met de domeinvoorzitters draagt hieraan bij. Het is immers de bedoeling dat ontwikkelingen in de branches een vertaling krijgen in de domeinprofielen. Boven-

dien draagt de uitwisseling van kennis en ervaring op de htno-middag bij aan inbedding van ervaringen uit de praktijk in de verschillende curricula. En andersom motiveren ervaringen van studenten en docenten het werkveld op punten om processen (zoals onboarding, selectie en stagebegeleiding) anders in te richten. Het feit dat er binnen het aanvalsplan techniek ook aandacht is voor modern werkgeverschap en wat dit vraagt van de branches is hier een goed voorbeeld van.

4 Voortschrijdend inzicht

Voor het duiden van de arbeidsmarktrelevantie van het htno maakt het sac gebruik van evaluaties, sectoranalyses en andere brondocumenten. De intentie is dat het sac htno zodoende de knelpunten van een traditionele verkenning wegneemt (lage aanwezigheid, weinig draagvlak op thema's, weinig samenwerking hogescholen en werkveld), wat we hebben vastgesteld aan de hand van vooraf opgestelde bewijslast, waarbij we concrete resultaten kunnen laten zien. Een overzicht is te vinden in bijlage 1.

Portfoliomanagement

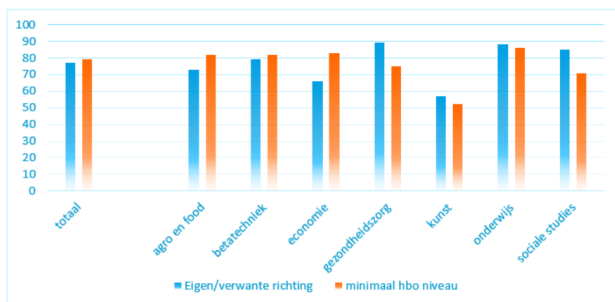
Het sac heeft zich in de loop van 2022 gerealiseerd dat ook portfoliomanagement een onderwerp van aandacht moet blijven. In 2023 heeft dit geresulteerd in het actief agenderen van dit onderwerp voor het sac zelf. De nieuwe regeling Macro Doelmatigheid vraagt meer van instellingen op het gebied van portfoliomanagement en er is een stevige lobby ingezet om aandacht te vragen voor de belemmeringen in de Toets nieuwe opleidingen. Ook zien we dat het AD-platform ons beter gaat vinden. Dit najaar hebben we Ad-profiel ter goedkeuring te ontvangen. De rol van het sac t.a.v. portfoliomanagement in de zin van een advies geven over LOP's is helder, maar de rol van het sac t.a.v. nieuwe opleidingen niet (omdat het bestuur een eerder negatief advies niet heeft overgenomen). Dit roept de vraag op wat het bestuur van het sac verwacht. Dit gesprek is inmiddels gevoerd binnen het bestuur en met de andere voorzitters van de sac's. Ook is afgesproken dat de sac-voorzitters elkaar in 2024 zullen opzoeken voor kennisuitwisseling en intervisie.

Macrodoelmatigheid

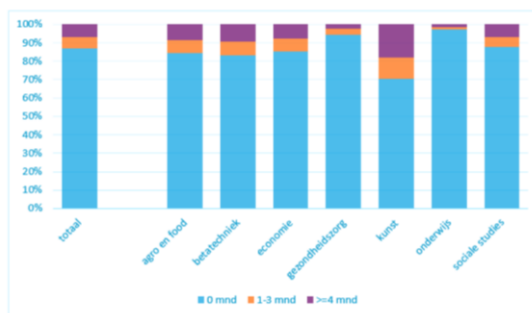
Bij de verkenning binnen de economische sector (heo) is ervoor gekozen de macrodoelmatigheid te volgen aan de hand van de resultaten van de hbo-monitor. Dit punt neemt het sac htno graag over. Op dit moment zijn de gegevens van de hbo-monitor 2022 bekend¹. Uit de Kamerbrief 'Macrodoelmatigheid Hoger onderwijs'² van 2020, met daarin ook de Kamerreactie op de analyse van de macrodoelmatigheid van het bestaande opleidingsaanbod door de CDHO, blijkt dat het hbo geen macrodoelmatigheidsprobleem heeft binnen het bestaande opleidingsaanbod. De onderstaande gegevens uit de hbo-monitor geven voor htno geen aanleiding tot zorg.

Baan op niveau: Het aandeel voltijd afgestudeerden dat een baan vindt op minimaal hbo-niveau is >80% (figuur 1). Dit is net iets meer dan in 2020 (79%) en vergelijkbaar met 2021. Afgestudeerden uit de sectoren onderwijs en bètatechniek werken het meest op hbo-niveau. Ook de zoekduur tot de eerste baan en de aansluiting tussen de opleiding en de functie geven een positief beeld. Van de voltijd afgestudeerden geeft net als in 2020 77% aan dat de aansluiting tussen de gevolgde opleiding en hun functie voldoende of goed is (zie figuur 3).

Figuur 1: Aansluiting opleiding-werk: naar eigen/verwante richting en minimaal hbo niveau, per sector (voltijd/deeltijd/duaal afgestudeerden, in %)

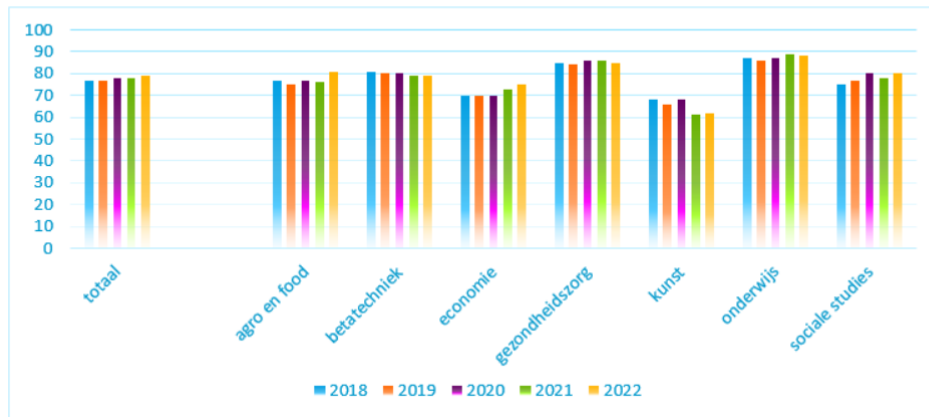
Figuur 2: Zoekduur tot de eerste baan, voltijd afgestudeerden per sector (voltijd/deeltijd/duaal afgestudeerden)

¹ Bron: <https://www.hbomonitor.nl/nl/resultaten/kansen-op-de-arbeidsmarkt>

² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/12/15/kamerbrief-macrodoelmatigheid-hoger-onderwijs>

Figuur 3: Aansluiting tussen opleiding en functie (% goed/voldoende), per sector (voltijd/deeltijd/duaal afgestudeerden, in %)

Voorbereiding op de arbeidsmarkt

Net als in 2020 en 2021, oordeelt 69% van de afgestudeerde hbo'ers positief over de mate waarin de opleiding een goede basis vormt voor het verder ontwikkelen van kennis en vaardigheden (zie Tabel 1). Ruim 70% van de afgestudeerden uit de sector bètatechniek oordeelt op dit gebied positief.

Tabel 1: Oordelen over voorbereiding op de arbeidsmarkt

	totaal	voltijd	deeltijd	duaal	agro en food	bètatechniek	economie	gezondheidszorg	kunst	onderwijs	sociale studies
A	69	67	80	80	77	72	67	73	68	69	67
B	51	50	55	64	61	53	49	53	x	55	47

A: Opleiding biedt goede basis voor het verder ontwikkelen van kennis en vaardigheden (% mee eens).

B: Oordeel over de voorbereiding op de beroepsloopbaan (% [zeer] tevreden).

x= niet beschikbaar.

Studiesucces/studentsucces of rendement:

Net als bij alle sectoren zie je een behoorlijke sprong in studiesucces tussen 5 en 8 jaar. En dat terwijl de bachelor feitelijk 4 jaar is. Ook bij Techniek is er dus nog steeds sprake van langstudeerders. Daarnaast zien we ook dat studenten op de arbeidsmarkt verdwijnen vóór het behalen van een diploma (groenpluk) en staan we voor de uitdaging deze studenten aan een diploma te helpen via gepersonaliseerde deeltijd of duaal trajecten

	Hbo totaal	bèta/techniek
• Studiesucces na 5 jr (2017)	51,5%	56,8%
• Studiesucces na 8 jr (2014)	69,1%	67,6%

5 Conclusie en vervolg 2024

Het Bestuur van de VH heeft het sac htno in november 2022 groen licht gegeven om verder te gaan in de ingeslagen richting. In 2024 gaat de pilot het laatste jaar in en zal sac htno de resultaten van de pilot breed onder de aandacht brengen.

Het sac htno zelf is tevreden over het verloop van de pilot tot nu toe. We zien een betere samenwerking met de branches, maar we zien ook dat die verbetering kwetsbaar is wanneer het onderling uitwisselen niet voldoende aandacht krijgt. Daarom hebben we afspraken gemaakt om elkaar vaker te spreken: van twee- naar viermaal per jaar. We staan immers naast elkaar bij de uitdagingen die de sector kent. We vinden elkaar makkelijk en schakelen snel en leren sector-overstijgend te denken en handelen. De betere samenwerking heeft gezorgd voor positieve ontwikkelingen bij de branches en het bewustzijn dat van werkgevers ook inzet nodig is. We realiseren ons dat dit succes mogelijk samenhangt met de economische en conjuncturele situatie die alle partijen dwingt tot actie. De successen zijn dan ook niet alleen te danken aan inspanningen maar ook gedreven door de tijdgeest. Hoe dan ook, het gaat om successen die nu zeer welkom zijn.

Het sac wil meer doen dan het bedienen van de huidige behoefte uit het werkveld. Daarom zoekt het sac bij bepaalde onderwerpen steeds naar aansluiting bij verschillende lectoraten, zodat we beter kunnen inspelen op technologische ontwikkelingen en vraagstukken op de lange termijn. Dit willen we in 2024 blijven doen en we zullen daar verdere invulling aan geven op de eerste HTNO middag in januari 2024 die de organisatie van praktijkgericht onderzoek als thema heeft. Hoe richt je dit in wanneer je werkt in coalities uit onderwijs en werkveld.

Het sac constateert dat de permanente dialoog aan de sectortafel en via de htno-middagen een structurele inzet vergt van alle betrokkenen. Daarnaast draagt de afstemming met externe stakeholders via onder andere het Actieplan groene en digitale banen, Techniekpact en ministeries, maar ook het onderlinge contact met FME, Metaalunie, Bouwend Nederland en Techniek Nederland bij aan de succesvolle uitvoering van

de permanente dialoog. De tweejaarlijks extra door de leden toegekende retributiebijdrage stelt de secretaris van het sac htno in de gelegenheid gesprekken regelmatig en structureel te voeren en zo de betrokkenheid van alle stakeholders te waarborgen.

Het sac heeft gecheckt of relevante besturen en directeuren binnen de vereniging voldoende geïnformeerd zijn over de ontwikkelingen binnen de sector htno. Het sac htno heeft zich voorgenomen vanaf het tweede kwartaal van 2024 overleg te organiseren waar CvB'ers of directeuren die niet vertegenwoordigd zijn in het sac met ons in gesprek kunnen.

De evaluatie van de htno-middagen onder de leden in 2023 leverde op dat we in 2024 twee fysieke bijeenkomsten zullen organiseren. Daarbij gaan we ons ervoor inspannen dat het werkveld beter vertegenwoordigd is, door de branches – via de sectortafel – te betrekken bij de inhoud en opzet van het programma. Uitdaging blijft om de uitkomsten van de htno-middagen om te zetten in concrete acties. De veiling op de htno-middag over Diversiteit & Inclusie is een goed voorbeeld van hoe we daaraan kunnen blijven werken.

Het sac htno houdt de AV in op de hoogte van de gekozen inzet en de resultaten. Omdat 2024 het laatste jaar is van de pilot zal deze in het najaar van 2024 in zijn geheel worden geëvalueerd.

Bijlage 1

Tabel resultaten permanente dialoog

Met de inzet van de pilot beoogt het sac htno te komen tot een structureel gesprek met het werkveld en andere stakeholders rondom de sector techniek. Het sac htno vult de pilot in aan de hand van gesprekken met de opleidingsoverleggen, de domeinvoorzitters, de (landelijke) branches, het bestuursakkoord en de strategische visie van de VH. Daarnaast maakt het sac gebruik van evaluaties, sectoranalyses en andere brondocumenten. De intentie is dat het sac htno zodoende de knelpunten van een traditionele verkenning wegneemt (zie kolom winst-risico), wat we vaststellen aan de hand van vooraf opgestelde bewijslast (zie kolom bewijs) waarbij we concrete resultaten kunnen laten zien (zie kolom resultaten).

	Winst-risico	Indicatoren	Bewijs	Voorbeelden resultaten peildatum: december 2023
Doel 1 De opzet is gericht op draagvlak op alle niveaus voor gekozen thema's dat binnen de invloedssfeer van betrokkenen ligt.	binnen invloedssfeer uitvoerders i. p. v. Hoog- over en voor de Bühne. zoveel mensen zoveel meningen wie bepaalt de koers? => besluitvorming aan de sectortafel over de thema's	1. Actieve betrokkenheid voor de thema's voor de lange termijn (5-10 jaar). Vast te stellen aan de hand van: - Deelnemerslijsten bijeenkomsten - Co- creatie tijdens bijeenkomsten - Gedeeld eigenaarschap bij vervolgcactiviteiten 2. Draagvlak voor gekozen inzet binnen het sac, met de branches aan de sectortafel en met de portefeuillehouder in het bestuur. Vast te stellen door actief agenderen.	Aanwezigheid bij sessies/ deelnemerslijsten/ actieve genodigden Evaluatie htno-middagen Notulen sectortafels Sac verslagen	In aanvulling op de vastgestelde thema's is in overleg tijdens de sectortafel besloten ook het onderwerp instroom van talent in en onderwerp instroom van talent in en sector te adresseren. De sectortafel, de domeinvoorzitters en de portefeuillehouder in het bestuur zijn naast het sac akkoord met de gekozen thema's en de inzet in dezen. Aanwezigheid 2023 htno middag januari "Flexibilisering" 90 personen (vgl. htno dagen max 30 aanwezigen) en htno-middag juni "Sense of Belonging" 60 aanwezigen.) Bovendien co- creatie en themasessies verzorgd door industriecoalitie.
Doel 2 De opzet draagt bij aan concrete acties en inzet op gekozen thema's	output realiseren i. p. v. abstracte lijnen waar alles onder te vatten is het blijft bij mooie voornemens, maar onvoldoende resultaat. We hebben geen sturingsmacht bij het werkveld alleen bij hogescholen zelf. => procesafspraken maken en evalueren op de sectortafel. => Resultaten en voortgang agenderen op sectortafel.	We constateren dat concrete acties en commitment zijn gegeven voor wat betreft de korte termijn (tweejaarlijkse plannen) door zowel de hogescholen als door het bedrijfsleven. Doordat de thema's en inzet door iedereen vooraf zijn voorzien van commentaar is men mede-eigenaar van het geheel. Bovendien draagt het voeren van een gezamenlijke agenda of gedeelde probleemstelling bij aan het daadwerkelijk tot actie komen.	Overzicht commitment in pamflet waarbij toezeggingen uit vorige overleggen worden meegenomen. Voortgang van de inzet is onderdeel van de agenda op de sectortafel en de volgende htno- middagen.	VH wordt actief betrokken bij de groeifondsaanvraag van de industriecoalitie. Samenwerking t. a. v. leer- werk- innovatie hubs. Aanpassing beleidsdocument beoordeling domeinprofielen htno t. a. v. afstemming met werkveld. Agendering vervolgcacties n. a. v. pamflet op sectortafel in oktober 2022
Doel 3 De opzet biedt ruimte om bij te sturen en bakens te verzetten wanneer het brede veld hierom vraagt.	flexibiliteit, responsiviteit wendbaar en weerbaar i. p. v. starheid over langere periode onvoldoende duidelijke lijn wie bepaalt/ unanimiteit? => besluitvorming aan de sectortafel over de thema's of subthema's. aanpassingen worden besproken en verwerkt in de htno- dagen en	We komen tot afstemming over wat actueel en noodzakelijk is in gesprek aan de sectortafel en met domeinvoorzitters. Daarnaast baseren we ons op rapportages zoals groene banen, tekorten in techniek etc. Het flexibele karakter biedt ons ook gelegenheid onderwerpen uit het meest actuele bestuursakkoord op te nemen.	Het sac agendeert de onderwerpen tijdens de genoemde overleggen. Het sac agendeert de relevante rapportages en neemt de uitkomsten mee naar de genoemde overleggen.	Thema aangevuld op basis van sectortafel: instroom en behoud voor de sector. Jaarplanning gesprekscyclus maakt dat het voeren van de gesprekken is ingebed in de gang van zaken van het sac htno.

	Winst-risico	Indicatoren	Bewijs	Voorbeelden resultaten peildatum: december 2023
Doel 4 De opzet stimuleert samenwerking tussen branches en hogescholen en de gezamenlijke verantwoordelijkheid t. a. v. sectorrelevante maatschappelijke vraagstukken	Sac als verbindende schakel tussen met landelijke branches en lokale werkgevers en regionale partijen. Daarmee branches in staat stellen om tot co- creatie te komen. Partner t. b. v. opschaling van succesformules van samenwerking bijv. in leer- werk omgevingen. Er is sprake een constructief opbouwend gesprek tussen de hogescholen en de landelijke branches.	Het gesprek wordt zowel door het sac als door de aangesloten landelijk georganiseerde branches als constructief ervaren. Het geluid in de politiek over aansluiting arbeidsmarkt is neutraal tot positief.	Evaluatie htmo-middagen Co- creatie htmo middagen Regie op pamflet door industriecoalitie Kamerstukken en opdrachten aan het onderwijs.	Industriecoalitie verzorgt twee presentaties tijdens sectortafel: - Instroom en uitval uit de sector. - Trends en ontwikkelingen in de sector. Industriecoalitie verzorgt twee thema sessies op htmo middag juni 2022: - Ontwikkeling hybride leren- werken- innoveren hubs i.s.m. industriecoalitie als onderdeel van aanvalsplan techniek. Er is voortvloeiend uit de sectortafels en de htmo-middagen afstemming met de branches over groeifondsaanvragen en rondom de formatie t. a. v. aandacht voor flexibilisering in het onderwijs.

	Winst-risico	Indicatoren	Bewijs	Voorbeelden resultaten peildatum: december 2023
Doel 5 De opzet voorziet in een structuur die inbedding van ervaringen uit de praktijk in programma' s stimuleert.	Aantoonbare aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt De rol van praktijkgericht onderzoek onder de aandacht brengen bij de landelijke branches / het brede werkveld met het oog op de te realiseren transities.	De samenwerking via de sectortafels is ingebed en vanzelfsprekend geworden. Men voert gezamenlijk agenda en voelt gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het aanpakken van tekorten in de arbeidsmarkt. Het onderwerp <i>doelmatigheid</i> wordt <i>geagendeerd</i> op de verschillende tafels. Aanvullingen, aanpassingen of actualisering van onderwijsprogramma's is het resultaat van deze gesprekken. De landelijke branches zien het <i>praktijkgericht onderzoek als belangrijke toevoeging voor het realiseren van de transities</i> waar hun leden voor staan en relevante innovaties daaromheen. Voor kleine ondernemers is het soms lastig omdat hun absorptievermogen klein is en er weinig ruimte in termen van tijd en middelen is om dergelijke onderzoeken	Pamflet Aangepaste onderwijsprogramma' s of domeinprofielen waarin de feedback van het werkveld is opgenomen. Beleidsdocumenten worden aangepast zodat deze afstemming is opgenomen in de procedures. Door te <i>investeren in leer-werk omgevingen</i> wordt de toegevoegde waarde van praktijkgericht onderzoek direct duidelijk en kunnen ook kleine ondernemers baat hebben van een cumulatief resultaat.	Domeinprofielen ENG en BE voorzien van feedback vanuit de landelijke branches en de werkveldcommissies en de landelijke opleidingsoverleggen en deze is verwerkt in het nieuwe profiel en als zodanig vastgesteld. Juni 2022 Aanpassing van beleidsdocument 'vaststelling domeinprofielen sac htmo' juni 2022 . Initiatief als MKB- route: leer-werk-hubs opschalen in samenwerking met de industriecoalitie: groeifondsaanvraag.

	Winst-risico	Indicatoren	Bewijs	Voorbeelden resultaten peildatum: december 2023
Doel 6 De opzet voorziet in een structuur die gezamenlijke identificering mogelijk maakt tussen hogescholen en branches t. a. v. kansen en knelpunten zodat gezamenlijk agenda kan worden gevoerd.	Gezamenlijk beeld, en daarmee mogelijkheid voor gezamenlijke lobby of inzet in bijvoorbeeld Techniekpact	Belemmerende regelgeving is helder in beeld Belemmerende regelgeving wordt aangekaart bij het bestuur van de VH via de portefeuillehouder VH werkt (via techniekpact en andere lobby- agenda) aan wegnemen belemmeringen VH geeft helder aan welke koers men wil varen met het oog op o. a. flexibilisering en deelt deze visie met de industriecoalitie.	Inbreng in BV vanuit sac techniek Besluitvorming BV Lobby-agenda VH Lobby-agenda techniekpact Lobby-agenda industriecoalitie	Debat nieuwspoor en aanleveren lijst belemmerende wetgeving LLO bij OCV op basis van gezamenlijke inventarisatie. Inzet techniekpact stop met ambitie instroom verhogen, lobby voor om- en bijscholing Lobby op leerrechten Lobby op modulair in bekostigd onderwijs. Lobby samen opleiden met werkveld stimuleren In afstemming input geleverd op internetconsultatie MacroDoelmatigheid. Branches leverden zelf ook input op basis van die afstemming.

Bijlage 2

Invulling gesprekscyclus pilot permanente dialoog 2023

Januari	Activiteit: Htno-middag Onderwerp: flexibilisering Deelnemers: instellingen, landelijk en regionale bedrijfsleven, studenten, politiek en brede stakeholders
	Activiteit: Sac vergadering Deelnemers: voorzitters van de domeinen (instellingen) en portefeuillehouder bestuur VH
februari	Activiteit: Communicatie resultaten htno dag middels pamflet (I) Doelgroep: bestuur VH, CvBs, branches en brede stakeholders
Maart	Activiteit: Sac vergadering Deelnemers: voorzitters van de domeinen (instellingen)
April	Activiteit: Sectortafel Onderwerpen: Voortgang Thema('s) htno-middag juni Deelnemers: landelijk georganiseerde branches, (instellingen en bedrijfsleven) domeindirecteuren vanuit sac htno
Mei	Activiteit: Sac vergadering Thema: Critical Dilemma's: Kennisinstelling hoe dan? Deelnemers: voorzitters van de domeinen (instellingen) en portefeuillehouder bestuur VH
Juni	Activiteit: Htno-middag Onderwerp: Diversiteit & Inclusie Deelnemers: instellingen, landelijk en regionale bedrijfsleven, studenten, politiek en brede stakeholders
Juli	Activiteit: Communicatie resultaten htno dag middels pamflet (II) Doelgroepen: bestuur VH, CvBs, branches en brede stakeholders
augustus	Reces
Septem-ber	Activiteit: Sac vergadering Thema: Engagement en studentsucces. Regie op de Ad's Deelnemers: voorzitters van de domeinen (instellingen)
Oktober	
November	Activiteit: Sectortafel Onderwerpen: Instroom Thema('s) htno-middag juni Deelnemers: landelijk georganiseerde branches, (instellingen en bedrijfsleven), domeindirecteuren vanuit sac
	Activiteit: Sac vergadering Thema: Portfolio Management en macrodoelmatigheid Deelnemers: voorzitters van de domeinen (instellingen)
December	Activiteit: Uitnodigen voor htno dag Doelgroep: instellingen, landelijk en regionale bedrijfsleven, studenten, politiek en brede stakeholders

Langetermijn cyclus 2022 – 2032	Thema 1: kwantitatieve mismatch: hoe kunnen we de human capital gap beslechten via initieel en post-initieel onderwijs?	Thema 2: Aansluiting onderwijs – arbeidsmarkt: Hoe optimaliseer je de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt?	Thema 3: cross-sectoraal werken: allen in techniek of techniek in alles?
Korte termijn cyclus 2022-2024	a) Hoe schaal je succesvolle initiatieven op o.a. gezien beperkt absorptievermogen bedrijfsleven en eigendom onderwijs instellingen. b) Flexibilisering onderwijs en modulair aanbod wat is ervoor nodig en wie is ervoor verantwoordelijk. domeinvoorzitter c) Meer hybride docenten, wat is ervoor nodig om dit te realiseren?	a) Hoe krijg je innovaties in uit de praktijk sneller in het curriculum? b) Discussie wat kan denken in transitiepaden ons opleveren? c) Discussie behoud voor de sector na diplomering: Behoud van vrouwen voor de branche wat is er nodig, wat kunnen we doen. Toelichting stappenplan hackathon <i>techniekpact/fme</i>? Wie kan er concrete acties aan verbinden (voor deelnemers branches) d) Discussie Ratho als instrument: loslaten van instroomeisen wat brengt dit (aan risico's of benefits) met zich mee? Onder leiding van Domeinvoorzitter	a) Wat betekent cross sectoraal werken voor het onderwijs en voor het werkveld b) Wat is er voor nodig om die cross sectorale samenwerking te realiseren c) Welke sectoren of vakgebieden zijn relevant voor htno om mee samen te werken d) Hoe ziet een samenwerking eruit (onderwijs/onderzoek/project/minor/hackaton etc.): e) Hoe kan CDIO ons helpen om meer cross sectoraal te werken f) Over alle niveaus 5-8 g) Starten minoren over bewustwording voor techniek of duurzaamheid in de breedte h) Opleidingstrajecten voor docenten: bewustwording van en oog voor techniek/duurzaamheid